

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

MĚKKÉ TERORISTICKÉ CÍLE A JEJICH OCHRANA

Autor práce: Jana Petránky
Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě
Forma studia: kombinované
Vedoucí práce: doc. Ing. Dr. Štefan Danics, Ph.D.
Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2020

VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH STUDIÍ, z. ú.
Žižkova tř. 6, 370 01 České Budějovice

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení studenta: Jana Petránský
Studijní program: Bezpečnostně právní činnost
Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě
Forma studia: Kombinovaná
Místo studia: České Budějovice

Název bakalářské práce: „Měkké teroristické cíle a jejich ochrana“

Název bakalářské práce v anglickém jazyce: „Soft terrorist targets and their protection“

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií
Vedoucí bakalářské práce (jméno a příjmení, titul): doc. Ing. Dr. Štefan Danics, Ph.D.

Datum zadání bakalářské práce : únor 2019

Cíl bakalářské práce:

Vymezení minimální definice terorismu a atraktivnost měkkých teroristických cílů
Charakteristika měkkých teroristických cílů a jejich specifik. Přiblížení možností ochrany měkkých cílů v ČR.

Student: Jana Petránský	21.2.2019	Petránský
Vedoucí práce: doc. Ing. Dr. Štefan Danics, Ph.D.	15.3.2019	

Schvalují zadání bakalářské práce:

Vedoucí katedry: doc. JUDr. Roman Svatoš, PhD	15.2.2019	
Prorektorka pro studium a vnitřní záležitosti: RNDr. Růžena Ferebauerová	14.3.19	
Pověřený rektor: doc. Ing. Jiří Dušek, Ph.D.	20.3.2019	

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v seznamu použitých zdrojů.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce v elektronické podobě ve veřejně přístupné části infodisku VŠERS, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky vedoucího a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce systémem na odhalování plagiátů.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce doc. Ing. Dr. Štefanu Danicsovi, Ph.D.
za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

PETRÁNSKY, J. Měkké teroristické cíle a jejich ochrana: bakalářská práce. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2020. 50 s. Vedoucí bakalářské práce: doc. Ing. Dr. Štefan Danics, Ph.D.

Klíčová slova: terorismus, teroristický útok, hrozba, měkké cíle, ochrana

Bakalářská práce se zabývá terorismem, který se stal fenoménem současnosti. Přibližuje minimální definici terorismus, měkkých cílů a ochranných opatření v rámci České republiky. Jelikož je terorismus celosvětovou bezpečnostní hrozbou, se kterou je nutné bojovat i po stránce legislativní, zabývá se práce implementací boje proti terorismu do českého právního řádu. Pro získání uceleného náhledu na definici terorismu v rámci evropského prostředí, je v práci stručně analyzován přístup Evropské unie k tomuto problému.

Aby bylo možné pochopit současný terorismu, je dán do kontextu s radikalizací společnosti a celkovou historií terorismu, která odhaluje jeho prvopočátky. Práce se také zabývá různými typy terorismu, na které nahlíží z pohledu původce hrozby, cíle útoku a možného zneužití zbraní hromadného ničení. V závěru se práce zaměřuje na možnou hrozbu teroristických útoků ve školních zařízeních a zkoumá zajištění bezpečnosti na Základní a mateřské škole Katovice. V této souvislosti byl v bakalářské práci využit projekt „Ozbrojený útočník ve škole“.

ABSTRACT

PETRÁNSKY, J. Soft Terrorist Targets and Their Protection: Bachelor Thesis. České Budějovice: The College of European and Regional Studies, 2020. 50 p. Supervisor: doc. Ing. Dr. Štefan Danics, Ph.D.

Key words: terrorism, terrorist attack, soft targets and protection

The bachelor thesis deals with terrorism which has become a phenomenon of the present. It describes the minimum definition of terrorism, soft targets and protective measures within the Czech Republic. As terrorism is a global threat that must be combatted from the legislative point of view, too the thesis deals with the implementation of terrorism in the Czech legal order. In order to gain a comprehensive insight into the definition of terrorism within the European environment, the thesis briefly analyses the approach of the European Union to this problem.

So as to understand contemporary terrorism, it is put in the context of the radicalisation of society and the overall history of terrorism which reveals its origins. The thesis also deals with different types of terrorism that are viewed from the perspective of the originator of the threat the target of the attack and possible abuse of weapons of mass destruction. In conclusion, the thesis focuses on the possible threat of terrorist attacks in school facilities and researches security at Katovice Primary School. In this context, the project "Armed attacker at school" was used in this thesis.

OBSAH

Úvod	8
1 Cíl a metodika bakalářské práce	9
2 Základní definice terorismu	10
2.1 Radikalismus, extremismus, terorismus – základní definice	14
2.1.1 Posun od radikalismu k terorismu	15
2.2 Terorismus z pohledu práva	16
2.3 Definice teroristické skupiny	17
2.4 Historie terorismu	17
2.5 Druhy terorismu a jejich stručná charakteristika	19
2.5.1 Teroristická hrozba z hlediska původce	20
2.5.2 Teroristická hrozba z hlediska cíle útoku	23
2.5.3 Teroristická hrozba z hlediska nástrojů terorismu	24
3 Základní definice měkkých cílů	26
3.1 Druhy měkkých cílů	27
3.1.1 Bližší specifikace vybraných měkkých cílů	28
3.1.2 Kritéria zvyšující atraktivitu měkkého cíle	30
3.1.3 Dělení měkkých cílů z hlediska zdroje nebezpečí	30
3.1.4 Dělení měkkých cílů z hlediska času	31
4 Ochranná opatření měkkých cílů v rámci ČR	32
4.1 Historie protiteroristické politiky v ČR	32
5 Projekt ozbrojený útočník ve škole	37
5.1 Rozdělení projektu	38
6 Individuálně zvolený měkký cíl	41
6.1 Základní škola Katovice	41
6.2 SWOT analýza bezpečnostní situace ZŠ Katovice	42
6.3 Bezpečnostní situace ve školním zařízení – ZaMŠ Katovice, polostrukturovaný rozhovor	42
6.4 Vyhodnocení	45
Závěr	46
Seznam použitých zdrojů	47
Seznam použitých obrázků	50
Seznam použitých zkratk	50

Úvod

Terorismus a páchání útoků na měkké cíle je v dnešní době velmi rozsáhlý a velmi rozšířený fenomén. Teroristické útoky mají principiální vliv na zajišťování bezpečnosti občanů jakéhokoliv státu. Teroristické útoky jsou útoky na základní lidská práva, potřeby a jistoty, jejich cílem je vždy způsobit paniku a zastrašit širokou veřejnost. Aby byl svět schopen tomuto násilí čelit, je nutné pohlížet na terorismus komplexně, pochopit a objasnit historické kořeny páchání teroru, okolnosti, které páchání útoků usnadňují, ujasnit si určitý profil teroristy, zaměřit se na skupiny, které jsou dobře manipulovatelné a stávají se novými rekruty teroristických buněk a v neposlední řadě co nejvíce informovat a vzdělávat běžné občany, aby dopady teroristických útoků byly co nejméně devastující.

Toto téma si autorka zvolila z toho důvodu, že po událostech 11. 9. 2001 se změnilo vnímání bezpečnosti v civilizovaném světě. Před teroristickými útoky z 11. 9. 2001 považovala naši bezpečnost za něco samozřejmého, nezpochybnitelného. Teroristické útoky z 11. září jí doslova otřásly, pocity a vjemy z oné doby si živě vybavuje dodnes. Západní svět a demokratické státy do té doby považovala za něco naprosto bezpečného s nulovou vidinou válečného konfliktu či jiného teroru v takovém měřítku jakým útoky z 11. září byly. Toto vnímání se v jednom jediném okamžiku změnilo a změnilo se trvale. Ke změně vnímání bezpečnosti, kromě spáchaných útoků 11. 9. 2001, zajisté přispěl i dlouhodobý pobyt autorky v zahraničí, především ve Velké Británii, a s tím spojené útoky v Londýnském metru i zpřísnění pravidel při kontrolách na letištích. Najednou ten strach, panika, obavy byly v její blízkosti, přímo se jí dotýkaly. A jak ukazují i události z posledních let, teroristické útoky se týkají nás všech. Mohou nás postihnout na dovolené, výletě, cestou do práce, kdekoliv.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Hlavním cílem této bakalářské práce je vymezení terorismu a měkkých teroristických cílů. Charakterizovat měkké teroristické cíle a jejich specifika a možnosti ochrany měkkých cílů v České republice. Zvolenou metodou při zpracování bakalářské práce je literární rešerše odborné literatury, legislativy České republiky týkající se ochrany měkkých cílů na celostátní a místní úrovni a dalších dostupných zdrojů, které se problematikou ochrany měkkých teroristických cílů zabývají. K získání potřebných informací s cílem stanovit možnosti ochrany zvoleného měkkého cíle je v bakalářské práci využit projekt *Ozbrojený útočník ve škole – Utíkej, schovej se, bojuj!*

Dále byla v bakalářské práci použita SWOT analýza, která je zkratkou z anglického originálu, kde písmeno S znamená Strengths (silné stránky), W znamená Weaknesses (slabé stránky), O je zkratka pro Opportunities (příležitosti) a T jako Threats (hrozby). SWOT analýza se řadí mezi základní metody strategické analýzy a je v současnosti dosti rozšířeným nástrojem. SWOT analýzu lze využít k výběru vhodné strategie zaměřené na požadovaný cíl, kterým v této bakalářské práci je zvýšení bezpečnosti a zvolení vhodných opatření k eliminaci případného teroristického útoku na žáky Základní a mateřské školy Katovice. SWOT analýza dává možnost zmapování skutečného stavu tím, že se zaměřuje na silné a slabé stránky, mapuje příležitosti a hrozby a umožňuje tak porozumět lépe všem souvislostem.¹

Další zvolenou metodou v této bakalářské práci je polostrukturovaný rozhovor. Jedná se o metodu kvalitativního sociologického výzkumu, kdy tvůrce rozhovoru má předem připravený základní okruh otázek, který nemusí být však striktně dodržován. Tato metoda je oblíbená právě pro svoji možnou variabilitu a flexibilitu a možnost měnit jak pořadí otázek, tak je i v průběhu rozhovoru doplňovat. Tato metoda je velice často využívána při rozhovorech, které se vedou pouze jednou.² V praktické části této bakalářské práce je zveřejněn rozhovor s ředitelem Základní a mateřské školy Katovice, Mgr. Pavlem Kohoutem na téma „Bezpečností prostředí ZŠ Katovice“.

¹ *SWOT Analýza* [online]. © 2014-2020, Brain Tools Group s.r.o. osobní a profesní rozvoj a diagnostika [cit. 2019-02-29]. Dostupné z WWW: <<https://www.braintools.cz/toolbox/strategie/swot-analyza.htm>>.

² HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005. s 161–186. ISBN 80-7367-040-2.

2 Základní definice terorismu

Slovo terorismus v každém z nás vzbuzuje negativní emoce, jitrí představivost, vzbuzuje soucit s postiženými. V dnešní době je prakticky nemožné se tomuto fenoménu vyhnout, samozřejmě za předpokladu, že čteme noviny, díváme se na zprávy, sledujeme dění u nás i ve světě. V současnosti patří terorismus k nejškodlivějším formám mezinárodních bezpečnostních hrozeb a jeho páchání je na vzestupu, bylo tedy nutné tento pojem zasadit do akademického a právního rámce, který by tak svojí definicí pokryl teoretický i praktický význam. Definice terorismu utváří postoj jednotlivých států v rámci protiteroristické politiky, na základě, kterého pak vzniká seznam teroristických skupin. Definici terorismu, se z hlediska teoretického, věnovalo již velké množství odborníků z akademických sfér. Ve velké míře však tito autoři pouze nastiňují charakteristické prvky tohoto fenoménu. Nicméně v poslední době dochází k posunu a jsou zaznamenány snahy o tzv. minimální definici terorismu, na které se shoduje většina autorů, což je prezentováno jako minimální definice terorismu. Mezi známé autory věnující se snaze definovat terorismus jistě patří Ganor, který navrhuje definovat terorismus jako „*úmyslné užití nebo hrozbu užití násilí proti civilistům nebo civilním cílům za účelem dosáhnout politických záměrů.*“³ Dalším autorem je Laquer, který do svého pojetí definice terorismu zapracovává definici Ministerstva obrany Spojených států a nadneseně uvádí, že jediná všeobecně odsouhlasená definice by v sobě zahrnovala pouze pojem násilí nebo hrozby násilí. Autoři Hofman a Kushner vidí stěžejní myšlenku v promyšlenosti metody a způsobu, jak využívat strachu civilistů k dosažení určitých změn.⁴

Z výše uvedeného vyplývá, že v podstatě není možné přesně vymezit hypotetické a teoretické pojmy vztahující se k definici terorismu. Hlavním důvodem bezesporu je, že tento fenomén má politický obsah. Prozatím lze tedy terorismus definovat jako „*takové jednání, které je politicky, nábožensky či jinak ideologicky motivováno a užívá násilí či jeho hrozby zejména s cílem vyvolat strach.*“⁵

³ USA po volbách 2016. Vyd. 1. Praha: UJAK, 2016. s. 59. ISBN 978-80 7452-126-3.

⁴ USA po volbách 2016. Vyd. 1. Praha: UJAK, 2016. s. 57-61. ISBN 978-80 7452-126-3.

Hrozbě terorismu je v současnosti vystaven jakýkoliv stát, Českou republiku nevyjímaje. Nicméně míra rizika spáchání teroristického útoku na určitém území je spojená s fakty historickými a demografickými. Současný terorismus má řadu příčin, jejichž kořeny leží za hranicemi České republiky a většinu z nich může Česká republika ovlivnit pouze za pomoci dalších partnerů. Přesto je velmi důležité, aby Česká republika zhodnotila svoji aktuální připravenost a schopnost předcházet teroristickým útokům a v případě, že k útokům dojde, byla schopna co nejvíce omezit jejich dopad na obyvatelstvo. Součástí připravenosti je rovněž aktivní podílení se na stabilizaci bezpečnosti v Evropě a ve světě.⁶

K terorismu zaujmula, jako regionální uskupení, postoj i Evropská unie. Prvním krokem bylo vypracování charakteristiky terorismu. Na této charakteristice pracovali oslovení odborníci z předních evropských univerzit po dobu několika let. Výsledkem jejich spolupráce je tato definice: „*Terorismus je metoda vzbuzování strachu prostřednictvím opakovaných násilných aktů, vykonávaných tajnými nebo polotajnými jednotlivci, skupinami či státními orgány z idiosynkratických, kriminálních nebo politických důvodů, přičemž na rozdíl od atentátů nejsou přímé oběti násilí pravým terčem teroru. Okamžité lidské oběti násilných aktů jsou obvykle buď vybrány náhodně (příležitostné terče) z cílové veřejnosti, nebo záměrně (reprezentativní nebo symbolický terč) a slouží k předání poselství. Komunikační procesy mezi teroristy (organizaci), (ohroženou) obětí a hlavním terčem, založené na násilí a šíření strachu, jsou využívány k manipulaci hlavního terče (veřejnosti) tím, že se z nich stávají terče teroru, požadavků nebo upoutání pozornosti v závislosti na tom, zda jde o zastrašování, násilné donucování nebo šíření propagandy.*“⁷

V roce 2005 přijala Rada strategii EU pro boj proti terorismu, jejímž cílem je bojovat proti terorismu na celosvětové úrovni a zvýšit bezpečnost Evropy. Důležitým

⁵ *Audit národní bezpečnosti* [online]. PRAHA : Ministerstvo vnitra ČR, 2017 [cit. 2019-02-07]. s. 10. Dostupné z WWW: <<https://www.vlada.cz/assets/media-centrum/aktualne/Audit-narodni-bezpecnosti-20161201.pdf>>.

⁶ *Audit národní bezpečnosti* [online]. PRAHA : Ministerstvo vnitra ČR, 2017 [cit. 2019-02-07]. s. 10 Dostupné z WWW: <<https://www.vlada.cz/assets/media-centrum/aktualne/Audit-narodni-bezpecnosti-20161201.pdf>>.

⁷ PIKNA, Bohumil. *Vnitřní bezpečnost v právu a politice Evropské unie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. s 367. ISBN 978-80-7380-611-8.

aspektem, zmíněným ve strategii, je spolupráce se třetími zeměmi a s mezinárodními institucemi.

Strategie je určena čtyřmi pilíři, kterými jsou:⁸

- prevence
- ochrana
- pronásledování
- reakce

Prevence

Hlavní prioritou Evropské unie je řešit samotné příčiny radikalizace a nábor teroristů. V roce 2008 byla za tímto účelem přijata strategie EU pro boj proti radikalizaci a náboru teroristů. Jelikož páchaní teroristických útoků se neustále vyvíjí, musela i tato strategie reagovat na nové fenomény jakými jsou např. útoky páchané osamělými jednotlivci nebo účast zahraničních bojovníků v teroristických uskupeních a v roce 2014 došlo k její novelizaci. V prosinci 2014 přijala Rada pokyny pro členské státy ohledně provádění této revidované strategie.

Ochrana

Druhý pilíř se věnuje ochraně. V tomto případě je prioritou ochrana občanů a infrastruktury. Cíleně se zaměřuje na snížení zranitelnosti vůči útokům. Součástí příslušné činnosti je mimo jiné lepší zabezpečení dopravy, ochrana vnějších hranic, ochrana strategických cílů a kritické infrastruktury.

Pronásledování

Třetím pilířem je pronásledování. Cílem Evropské Unie je co možná nejvíce zabraňovat v organizování a plánování teroristických útoků a mimo jiné si za cíl klade zvýšit úspěšnost v postavení teroristů před soud.

8 Strategie EU pro boj proti terorismu [online]. Evropská unie, 2018 [cit. 2019-02-19]. Dostupné z WWW: <<https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/fight-against-terrorism/eu-strategy/>>.

V zájmu dosažení těchto cílů se EU zaměřila na:

- posilování schopností jednotlivých zemí,
- zlepšení spolupráce a výměny informací mezi policejními a justičními orgány,
- řešení otázky financování terorismu, zajištění toho, aby byli teroristé připraveni o prostředky, které využívají k podpoře své činnosti a ke komunikaci.

Reakce

Poslední pilíř strategie EU pro boj proti terorismu se zaměřuje na zvládnání a minimalizaci následků teroristických útoků. Tato činnost spočívá ve zlepšení koordinace a zaměření se na potřeby obětí.

Mezi priority v této oblasti patří:

- rozpracování opatření EU pro koordinaci při krizích,
- revize mechanismu civilní ochrany,
- rozvinutí nástrojů pro posuzování rizik,
- sdílení osvědčených postupů při poskytování pomoci obětem terorismu.⁹

V červnu 2014 se na základě výzvy Evropské rady začala tvořit účinná politika boje proti terorismu, jejímž úkolem je propojit vnější a vnitřní aspekty. Tato politika je součástí strategie Evropské Unie pro boj proti terorismu, která se zaměřuje na provádění bezpečnostních opatření v celosvětovém měřítku, k čemuž patří i spolupráce se třetími zeměmi.

Do vztahů Evropské Unie s třetími zeměmi se bezpečnostní opatření zaměřená na boj proti terorismu promítají mnoha způsoby, jedná se například o:

- přijímání doložek a dohod o spolupráci či specifickou pomoc,
- politické dialogy na vysoké úrovni.

V boji proti terorismu spolupracuje EU se zeměmi na Blízkém východě, v Africe, na západním Balkáně, v Severní Americe a v Asii. K hlavním pilířům strategie Evropské

⁹ *Strategie EU pro boj proti terorismu* [online]. Evropská unie, 2018 [cit. 2019-02-19]. Dostupné z WWW: <<https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/fight-against-terrorism/eu-strategy/>>.

Unie patří také aktivní spolupráce s USA. Díky vzájemné snaze účinně bojovat s terorismem, bylo v několika oblastech dosaženo dohod o spolupráci. K těmto oblastem patří mimo jiné vzájemná právní pomoc a vydávání. Za zmínku zajisté stojí i stále se zvyšující spolupráce orgánů USA s Europolem a Eurojustem. Kromě výše zmíněné spolupráce Evropské Unie s USA, spolupracuje Evropská Unie rovněž s mezinárodními a regionálními organizacemi, s OSN a Globálním fórem pro boj proti terorismu a dále například s Radou Evropy, OBSE či Ligou arabských států.

Reakcí Evropské Unie na řadu rezolucí Rady bezpečnosti OSN a vzájemnou spolupráci s OSN bylo přijetí opatření směřujících proti subjektům či osobám spojených se sítí Al-Káidá.¹⁰

2.1 Radikalismus, extremismus, terorismus – základní definice¹¹

- **Radikalismus**

Radikalismus lze definovat jako kritický postoj, jehož cílem je zlepšení dané politické situace v rámci ústavního zřízení. Cílem není odstranění demokracie jako takové.

- **Extremismus**

Jestliže radikalismus nesměřuje k odstranění demokratického zřízení, extremismus se pak tímto postojem již přímo vyznačuje. V rámci extremismu se setkáváme s vyhraněnými, nekompromisními politickými názory. K dosažení vytčených cílů jsou používány jakékoliv prostředky bez ohledu na to, zda přesahují právní rámec.

- **Terorismus**

Za terorismus lze považovat jakoukoliv nelegální, antidemokratickou činnost, využívající destruktivní prostředky k dosažení svých cílů.

¹⁰ *Strategie EU pro boj proti terorismu* [online]. Evropská unie, 2018 [cit. 2019-02-19]. Dostupné z WWW: <<https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/fight-against-terrorism/eu-strategy/>>.

¹¹ DANICS, Štefan. *Extremismus: hrozba demokracie*. Vyd. 1. Praha: Police History, 2002. s 10. ISBN 80-86477-07-X.

2.1.1 Posun od radikalismu k terorismu

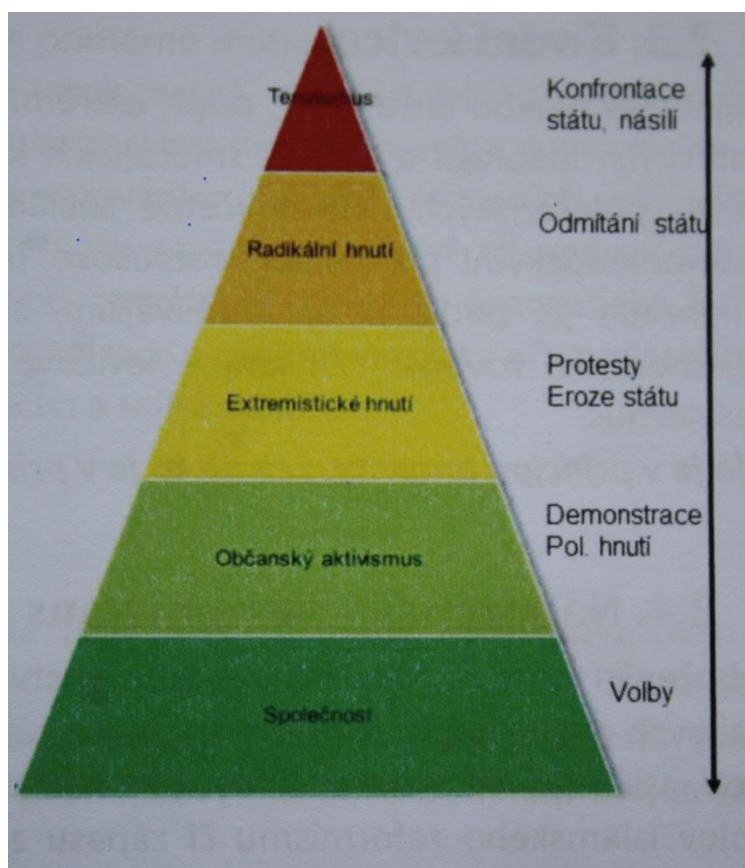
Pojem terorismu je úzce spjat s fenoménem radikalizace, mohli bychom dokonce říci, že z ní přímo vychází. Radikalizace je jevem majícím vliv na jednotlivce i celou společnost. Radikalizací se rozumí vyznávání určitých hodnot, názorů či postojů, projevujících se ve formě umírněné, extrémně vyhraněné, násilné až přímo teroristické. Tento posun celkem přesně vystihuje model Fathali Moghaddama¹², který nahlíží na radikalizaci převážně z hlediska psychologického a celkový vývoj jednotlivých fází znázorňuje pomocí pyramidy. Model v sobě zahrnuje celkem pět fází, přičemž ve výchozí fázi se nachází skupina nespokojených osob, které se posléze formují do politických stran a sdružení. V další fázi se nachází skupina osob, jejichž motivací je takzvané hledání spravedlnosti, které však nijak nenarušuje stát jako celek. Třetí fáze radikalizace nastává ve chvíli, kdy dochází k frustraci osob, které potřebují definovat viníka zodpovědného za určitý společenský problém, jako je například nezaměstnanost.

Další fází je vyhledávání a přímé účastenství v organizacích a radikálních skupinách, které dosti vážným způsobem negativně ovlivňuje postoj jedince k základním hodnotám právního státu. Vrchol pyramidy zaujímá samotný terorismus, který dává jednotlivcům či celým skupinám osob pocit, že dosáhnout cíle je možné pouze za pomoci násilí. Díky tomuto vcelku jednoduchému modelu si lze udělat představu od jaké fáze je možné očekávat, že společnost bude inklinovat k porušování zákona. Celkově je tento model často používán jako jakýsi stavební kámen k sestavování projektů a programů zaměřených proti radikalizaci a terorismu.¹³

¹² MOGHADDAM, F., M. *From the terrorists' point of view: what they experience and why they come to destroy*. Westport, Conn.: Praeger Security International, 2006. s. 161–169. ISBN 0275988252.

¹³ Extremismus příručka pro policejní specialisty. PRAHA : Ministerstvo vnitra ČR, 2017.

Obrázek 1 – „Model Fathali Moghaddama“

Zdroj: *Extremismus příručka pro policejní specialisty*¹⁴

2.2 Terorismus z pohledu práva

Právní vymezení terorismu a jeho postižitelnost definovala Česká republika v trestním zákoníku, konkrétně ve zvláštní části hlavy IX. ust. § 311 se věnuje teroristickému útoku, ust. § 312 definuje teror a další právní rámec nacházíme v ust. § 312a (účast na teroristické skupině), § 312d (financování terorismu), § 312e (podpora a propagace terorismu) a § 312f (vyhrožování teroristickým trestním činem).¹⁵

Z hlediska přesahující hranice České republiky je k boji s terorismem důležitá mezinárodní spolupráce. Jejím výsledkem jsou pak mezinárodní a evropské úmluvy (např. rezoluce Rady bezpečnosti OSN o boji proti mezinárodnímu terorismu č. 1373/2001, rezoluce Rady bezpečnosti OSN o zahraničních teroristických bojovnicích

¹⁴ *Extremismus příručka pro policejní specialisty*. PRAHA : Ministerstvo vnitra ČR, 2017

¹⁵ ČESKO. Zákon č. 40/2009 ze dne 09. února 2009 *trestní zákoník*. [cit. 2019-01-28]. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40?text>>.

č. 2178/2014 a rezoluce o financování terorismu č. 2199/2015. Jejich začlenění do právního rámce České republiky definuje čl. 10 Ústavy České republiky.

Právní vymezení terorismu z pohledu Evropské unie je definováno v dokumentu s názvem společný postoj Rady EU pro užití zvláštních opatření k boji s terorismem (2019/931/SZBP), přijatým Evropskou unií v roce 2019. Toto opatření definuje, jaké skutky a konání lze, v rámci páchání teroristických útoků, považovat za trestný čin. Aby mohlo dojít ke konstatování, že se jedná o trestný čin, musí toto konání cíleně poškozovat mezinárodní organizaci nebo určitou zemi tím, že zastrašuje obyvatelstvo, nutí vládu k přehodnocení svých postojů a změně záměrů anebo narušuje ekonomické, politické či společenské uspořádání. Přílohou tohoto evropského dokumentu je také seznam, který je pravidelně obměňován a uvádí skupiny, osoby nebo subjekty spojené s terorismem.¹⁶

2.3 Definice teroristické skupiny

Teroristická skupina je strukturované sdružení více než dvou osob existující po delší dobu, které jedná ve shodě s cílem páchat teroristické trestné činy.¹⁷

2.4 Historie terorismu

„Termín „teror“ byl poprvé použit v dodatku Slovníku Francouzské akademie v roce 1798 v souvislosti s jakobínskou diktaturou během Velké francouzské revoluce. Vyjadřoval násilné postupy používané státem proti jeho oponentům. Hlavním cílem použitého násilí, nebyla fyzická likvidace odpůrců, ale navození atmosféry strachu, která měla případné protivníky zastrašit a zajistit jejich loajalitu.“¹⁸

¹⁶ USA po volbách 2016. Vyd. 1. Praha: UJAK, 2016. s. 57–73. ISBN 978-80 7452-126-3.

¹⁷ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/541 ze dne 15. března 2017 o boji proti terorismu, kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2002/475/SVV a mění rozhodnutí Rady 2005/671/SVV. Dostupné z WWW: <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/cs/TXT/?uri=CELEX:32017L0541>>.

¹⁸ CORTE IBÁÑEZ, Luis de la. Logika terorismu. Vyd. 1. Praha: Academia, 2009. s 3. ISBN 978-80-200-1724-6.

V dnešní době se slovy teror, terorismus a teroristé setkáváme poměrně často. Jsou zmiňována v médiích, na internetových stránkách, stávají se součástí rozhovorů politiků, odborníků ale je možné je zaslechnout i v běžných rozhovorech mezi lidmi.

Terorismus tu byl v určité podobě vždy, mění se jen jeho cíle, způsoby provedení, organizovanost a vybavenost útočníků. Terorismus v průběhu dějin zasahoval státy napříč světadíly. Strachu, jako hlavního produktu terorismu, využívali již některé starověké kultury. Pravdou však je, že za uplynulých dvě stě let se pohled na teror a terorismus posunul. To, co jsme dnes zvyklí vnímat jako terorismus, bylo ve starověku či středověku bráno jako páchaní teroru, v dané době vnímaného jako vcelku běžný politický nástroj.

Pohlíženo na páchaní teroru ze strany často utiskovaných menšin a nepoddajných občanů, je zajímavé sledovat, že aby si široká veřejnost ospravedlnila páchaní nelidských skutků jako hlavního projevu teroru a terorismu, postačí tuto menšinu v očích široké veřejnosti démonizovat, dehumanizovat, zdiskreditovat a najednou tu máme celé národy schopné brutální násilí ospravedlňovat s tím, že se jedná v podstatě o nutné zlo páchané v zájmu dobra. (např. vyvražďování Židů během 2. světové války)

Terorismus se řadí k negativním jevům lidské existence, často je podmiňován nevyváženým poměrem sil a prostředků. Pohlíženo na terorismus tímto způsobem, lze konstatovat, že spadá do kategorie psychologické a nekonvenční války a je využíván jako taktika nepřímého boje. Hlavním cílem je moment překvapení a způsobit nepříteli psychologickou újmu a donutit ho tak měnit svoje postoje.

Úplné počátky terorismu lze spatřovat v činech, které byly inspirovány náboženským fanatismem. Zmínky můžeme nalézt ve spisech Josepha Flaviuse, kde je popsáno, jak židovské hnutí (zélóti) povstalo proti římské nadvládě a později, kolem šedesátých a sedmdesátých let prvního století po Kristu, dalo vzniknout obávané sektě sikariů. Název sikariové získali díky mistrnému zacházení s dýkou, nazývanou sikou, kterou využívali k zabíjení římských legionářů. Cílem jejich útoků bylo šířit zmatek a hrůzu. Kromě vraždění páchali teror i tím, že například trávili vodu ve studních a vypalovali sýpky.

Stejně jako se vyprofilovala sekta sikariů z židovského hnutí zélotů, došlo v jedenáctém až třináctém století ke vzniku skupiny assasins, která vzešla ze šíitské sekty

ismailitů. Tato skupina získala svůj název díky značnému užívání hašiše a jejím cílem byli převážně křesťanští křižáci a někteří sunitští muslimové v Persii a v Sýrii. Zvolenou strategií této skupiny, vzhledem k malému počtu členů, bylo páchání systematických útoků v přestrojení za cizince a křesťany.¹⁹

Terorismus takový, jaký ho známe my, se stal fenoménem dnešní doby. Jeho hlavním znakem je nepředvídatelnost, asymetričnost a jistý druh nahodilosti. Z určitého pohledu lze říci, že do roku 1990 mluvíme o studené válce jako o největší hrozbě týkající se Evropy a USA. Po roce 1990, kdy došlo k pádu komunistických vlád států střední a východní Evropy a nástupu globalizace se objevuje nová hrozba, kterou je terorismus, naplno ukazující svou tvář spácháním teroristických útoků, které se uskutečnily dne 11. září 2001 ve Spojených státech amerických, kdy se povedlo příslušníkům organizace Al-Káida unést 4 letadla z nichž dvě narazila do Světového obchodního centra v New Yorku, jedno do budovy Pentagonu a poslední havarovalo dříve než zasáhlo vytčený cíl, kterým měl být údajně Bílý dům nebo americký Kapitol. Z provedených teroristických útoků a ze stále se zhoršující celkové bezpečnostní situace ve světě je možné konstatovat, že ukončením studené války se svět bezpečnějším nestal.²⁰

2.5 Druhy terorismu a jejich stručná charakteristika²¹

Terorismus, který se stal v průběhu let společenským fenoménem, lze dělit:

- z hlediska původce hrozby,
- z hlediska cíle útoku,
- z hlediska nástrojů terorismu.

¹⁹ CORTE IBÁÑEZ, Luis de la. *Logika terorismu*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2009. s. 3–5. ISBN 978-80-200-1724-6.

²⁰ SOULEIMANOV, E. (ED.) *Terorismus – pokus o porozumění*. Praha: SLON, 2010. s. 8–14. ISBN 978-80-7419-038-4.

²¹ *Typologie terorismu* [online]. PRAHA : Ministerstvo vnitra ČR, 2019 [cit. 2019-02-07]. Dostupné z WWW: <<https://www.mvcr.cz/cthh/clanek/terorismus-a-mekke-cile-typologie-terorismu-typologie-terorismu.aspx>>.

2.5.1 Teroristická hrozba z hlediska původce

- **Islámský radikalismus**

V současnosti je s teroristickou hrozbou, v rámci Evropy, nejčastěji spojován islámský radikalismus. Teroristické útoky páchané pod záštitou islamistické ideologie si v poslední době získaly pozornost široké veřejnosti. A je to právě pozornost veřejnosti, která určuje význam útoku, nikoliv počet obětí.

- **Politický extremismus, ostatní teroristické skupiny**

Politický extremismus vychází z neochoty svých příznivců, jakkoliv se přizpůsobit nastalé politické situaci či se podílet na kompromisech. Všechna tato politická hnutí a strany inklinují k radikálním ideologiím, skrze které vyjadřují svůj nesouhlas s politickým uskupením, oprávněností státní moci a volbám celkově. Politický extremismus využívá sociálního napětí, nestability a z toho plynoucích emocí široké veřejnosti. Mimo to, tyto strany prostřednictvím ideologie poznávají „*sebe sama, vydělují a integrují se, organizují k ochraně a prosazování svých politických zájmů, využívají možností stávající politiky, aby ji mohly v nejbližší době změnit a uspořádat ve smyslu svých programů, svých záměrů.*“²²

Právě s pravicovým a levicovým extremismem má Česká republika dlouholeté zkušenosti. Na území České republiky působí určitý počet skupin, jejichž členové se dopouští trestné činnosti, přičemž členové těchto extremistických skupin vyznávají vůči liberální demokracii jiné hodnoty na základě cizí ideologie a mají jiné představy o uspořádání státu. Některé z těchto skupin mají vazby mezinárodního charakteru. Přestože je na území České republiky mnohem více rozšířen pravicový a levicový extremismus v porovnání s islámským extremismem, nelze říci, že by se tím, zvyšovalo rizika spáchání teroristického útoku členy těchto dvou extremistických křídel. Je to dáno tím, že jejich aktivity jsou dlouhodobě sledovány bezpečnostními složkami, včetně jejich zahraničních kontaktů a vazeb.

²² DANICS, Štefan. *Extremismus: hrozba demokracie*. Vyd. 1. Praha: Police history, 2002. s. 10–13
ISBN 80-86477-07-X.

- **Teroristé jednající samostatně (osamělí vlci)**

Přestože Česká republika patří k málo zemím, na jejichž území nebyl spáchán teroristický útok v širším měřítku, došlo v posledních dvou letech bohužel ke dvěma tragickým událostem spáchaných samostatně jednajícím aktivním útočníkem. Jednou z těchto událostí byla střelba v Uherském Brodě v roce 2015, která si vyžádala osm obětí. Útočník nebyl v tomto případě motivován ideologicky, nelze to tedy klasifikovat jako teroristický útok v pravém slova smyslu. Nicméně útoky psychicky narušených jedinců byt' nejsou motivovány ideologicky, mohou mít stejně tragické dopady jako útoky teroristickým skupin nebo samostatně jednajících teroristů.

- **Zahraniční bojovníci**

Zahraniční bojovníci je fenomén, do kterého jsou zahrnuti cizinci zapojení v různých ozbrojených mezinárodních konfliktech. K těmto konfliktům patří boje na Ukrajině, v Sýrii a Iráku významně podporované ze zahraničí. Nepřehledná situace, která je typická pro tento druh konfliktů, dává prostor teroristickým organizacím k ovládnutí rozsáhlých území. Skupiny jako například Islámský stát, Jabhat Fateh al-Sham aj. získávají nové členy na základě propracované propagandy a tyto nové rekruty aktivně zapojují do ozbrojených konfliktů. Nábor bojovníků probíhá mimo jiné i v zemích Evropské Unie, odkud odešlo bojovat do konfliktních zón tisíce osob.

- **Kyberterorismus²³**

Národní centrum kybernetické bezpečnosti definuje kyberterorismus takto: *„Kyberterorismus zahrnuje agresivní a excesivní jednání, které je prováděno se záměrem vyvolat strach ve společnosti, a jehož prostřednictvím je dosahováno politických, náboženských nebo ideologických cílů. Za využití kyberprostoru a informačních a komunikačních technologií ohrožuje chod státu, jeho ústavní zřízení nebo obranyschopnost mimo jiné cílením na kritickou informační infrastrukturu a významné informační systémy.“*

²³ *Audit národní bezpečnosti* [online]. PRAHA : Ministerstvo vnitra ČR, 2017 [cit. 2019-02-07].

Dostupné z WWW: <<https://www.vlada.cz/assets/media-centrum/aktualne/Audit-narodni-bezpecnosti-20161201.pdf>>.

Pokud budeme na kyberterorismus pohlížet z užšího pohledu, lze ho definovat jako provádění takových aktivit, které cíleně narušují počítačové sítě a zařízení. Teroristické aktivity páchané v kyberprostoru mohou mít za následek jak ztráty na životech (příkladem může být útok na počítačové sítě v nemocnicích), tak ztráty ekonomické (např. útok na počítačové systémy bank). Samotnou kapitolou by rovněž mohly být útoky na veřejné sítě, které by způsobily blackout na celostátní úrovni. Neměli bychom ani podceňovat vliv kyberútoků na podněcování k nenávisti a šíření propagandy. V současnosti nelze již na kyberterorismus pohlížet jako na hypotetickou hrozbu a fenomén, tento typ terorismu se stále více rozšiřuje a výhled je takový, že rozšiřovat se i nadále bude. Nicméně lze konstatovat, že část kybernetických útoků, často mediálně prezentovaných a popisovaných jako kyberterorismus, lze označit spíše za využívání kyberprostoru, respektive internetu, teroristy.

Důvodem, proč zatím nedošlo k fatálním kybernetickým útokům, je pravděpodobně skutečnost, že teroristické skupiny nedisponují takovými kapacitami a schopnostmi, které jsou k uskutečnění těchto útoků zapotřebí. Na tuto skutečnost však nelze spoléhat, jelikož se jedná o druh komodity, kterou lze dokoupit, což dosvědčují zaznamenané snahy ze strany tzv. Islámského státu, který v nedávné době provedl takové kybernetické útoky, kterých jakákoliv teroristická skupina zatím nebyla schopna.

Hrozba spáchání kyberterorismu na území České republiky se hodnotí jako střední a legislativně je řešena v zákoně č. 181/2014 Sb., o kybernetické bezpečnosti a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Česká republika se oproti zemím západní Evropy a Spojených států nachází v přeci jen lepším postavení, co se možnosti spáchání kybernetických útoků týká. Přesto byly v minulosti zaregistrovány útoky páchané prostřednictvím darknetu, jejichž cílem se stali přední političtí představitelé. Byla jim odcizena e-mailová konverzace a ta posléze použita k vydírání a pokusu o ovlivnění veřejného mínění. Dalším příkladem kyberterorismu na území České republiky jsou zčásti podařené útoky na webové stránky a sociální profily sdělovacích prostředků a politických subjektů.

Jak již bylo zmíněno výše, teroristé používají kyberprostor k šíření propagandistických materiálů a k získávání nových stoupenců a k radikalizaci těch stávajících. Zcizené údaje o soukromých subjektech či mezinárodních organizacích či sdruženích jsou veřejně zveřejňována s cílem vzbudit nenávist u tzv. vlků samotářů

a podnítit je k útoku. Prostřednictvím zašifrovaných platforem dochází k plánování teroristických útoků, sdílení zkušeností z již provedených akcí, ke svolávání stoupenců ke spáchání útoků na měkké cíle a jiné. Tato součást kyberterorismu je rovněž na vzestupu a není možné ji podceňovat.

2.5.2 Teroristická hrozba z hlediska cíle útoku²⁴

- **Útok na kritickou infrastrukturu**

Kritická infrastruktura je dle zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, definována jako systém prvků, jehož narušení by mělo závažný dopad na bezpečnost státu, zabezpečení základních životních potřeb obyvatelstva, zdraví osob nebo ekonomiky státu. Prvkem kritické infrastruktury je například stavba, zařízení nebo veřejná infrastruktura, které aby mohly jako prvky kritické infrastruktury být definovány, musí splňovat určitá kritéria, která jsou vymezena v nařízení vlády č. 432/2010 Sb., o kritériích pro určení prvku kritické infrastruktury, ve znění nařízení vlády č. 315/2014 Sb.²⁵

Jelikož se kritická infrastruktura stává stále komplexnějším systémem a její narušení by mělo fatální následky, je její ochrana jedním z klíčových úkolů každého státu, potažmo celé Evropská unie. V rámci EU existuje program na ochranu kritické infrastruktury a v rámci České republiky je to od roku 2010 Dokument národní program na ochranu kritické infrastruktury, kde odpovědnou institucí je Ministerstvo vnitra České republiky a garantem za instituci Generální ředitelství hasičského záchranného sboru České republiky. Výchozí legislativou pro tento dokument je Usnesení vlády ze dne 25. února 2008 č. 170, kterým byla schválena Komplexní strategie České republiky k řešení problematiky kritické infrastruktury.

²⁴ *Typologie terorismu* [online]. PRAHA : Ministerstvo vnitra ČR, 2019 [cit. 2019-02-07]. Dostupné z WWW: <<https://www.mvcr.cz/cthh/clanek/terorismus-a-mekke-cile-typologie-terorismu-typologie-terorismu.aspx>>.

²⁵ ČESKO. Zákon č. 240/2000 ze dne 09. srpna 2000, o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon). [cit. 2019-03-04]. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-240>>.

- **Útok na měkké cíle**

Měkkými cíli tzv. soft targets jsou označována veřejná prostranství, na která má široká veřejnost volný přístup, tyto veřejné prostory nejsou primárně chráněny a vyznačují se vysokou koncentrací osob, čímž se stávají vhodným cílem pro spáchání teroristických útoků. Právě stupněm ochrany se měkké cíle liší od tvrdých cílů takzvaných hard targets. Mezi tvrdé cíle, které jsou dobře chráněné patří vojenské objekty, objekty bezpečnostních složek, některé státní objekty a jiné.

- **Zvlášť ohrožené objekty a osoby**

Kromě měkkých cílů a prvků kritické infrastruktury se možným cílem útoku mohou stát objekty, které mají pro teroristickou organizaci nějakou symbolickou hodnotu. Do této kategorie spadají místa spojená s náboženskou symbolikou, budovy zastupitelských úřadů, redakce časopisů či sídla médií atd.

- **Ohrožení českých občanů či objektů v zahraničí**

Do této poslední rizikové skupiny lze zařadit hlavně únosy českých občanů. Za posledních deset let bylo takových případů zaznamenáno hned několik, nicméně nelze říci, že by tyto únosy byly zaměřeny přímo na občany České republiky, ale občané ČR zde v podstatě symbolizovali oběti „ze Západu“. Prvek, který v těchto případech sehrává důležitou roli, je nedostatečná ochrana osob pohybujících se v rizikových oblastech, které se tak stávají snadným cílem. Kromě osob, mohou být ohroženy i některé objekty, zejména budovy zastupitelských úřadů v zahraničí.

2.5.3 Teroristická hrozba z hlediska nástrojů terorismu²⁶

- **Zneužití zbraní hromadného ničení, konvenčních zbraní, výbušnin a položek dvojího užití**

K definici zbraní hromadného ničení došlo v roce 1948 komisí OSN, která je definovala jako zbraně zahrnující atomové výbušné zbraně, smrtící chemické zbraně, radiologické zbraně a biologické zbraně a veškeré zbraně vyvinuté v budoucnu s účinkem

²⁶ *Typologie terorismu* [online]. PRAHA : Ministerstvo vnitra ČR, 2019 [cit. 2019-02-07]. Dostupné z WWW: <<https://www.mvcr.cz/cthh/clanek/terorismus-a-mekke-cile-typologie-terorismu-typologie-terorismu.aspx>>.

srovnatelnými s ničivými účinky atomové bomby. Chemické zbraně a biologické zbraně byly po dlouhá léta v pozadí zájmu teroristických skupin. Přední úlohu hrály atomové zbraně a hrozba jejich zneužití. Toto se však změnilo během války ve Vietnamu v letech 1961 – 1973, kdy došlo k zneužití dráždivých látek a herbicidů. K dalšímu zneužití chemických látek došlo v letech 1980 – 1988 během irácko-iránské války. Oba dva případy přitáhly pozornost světových společenství, nicméně nejmenší pozornost byla zatím věnována biologickým zbraním, přestože jejich případné zneužití by mělo pravděpodobně nejfatálnější následky.²⁷

Přestože v průběhu dějin bylo pouze mizivé procentu teroristických útoků spácháno zbraněmi hromadného ničení, je tato hrozba velmi diskutovaným tématem ve společnosti. Případné následky ničivých účinků mohou být velmi rozsáhlé včetně psychologického dopadu na obyvatelstvo. Přestože některé teroristické skupiny ve svých prohlášeních zveřejnily snahu získat zbraně hromadného ničení, prozatím zůstaly tyto výhrůžky ve fázi teoretické, jelikož použití chemických, biologických a jaderných zbraní vyžaduje profesionální znalosti a může být organizačně, finančně i logisticky náročné.

- **Financování terorismu a ostatní podpůrné aktivity**

V případě nečinnosti či nedůslednosti může stát, kterého se tento postoj týká, v podstatě neúmyslně přispět ke zvýšení reálné hrozby spáchání teroristického útoku v jiném státě. K této problematice lze také zařadit nechvalně známý pohled teroristů na Českou republiku, jako na tranzitní zemi, přes kterou je možné přesouvat osoby či uskutečňovat finanční transakce. V médiích se během roku 2015 objevily zprávy, že některé teroristické organizace vnímají Českou republiku, potažmo Prahu jako bezpečné tranzitní místo. Ačkoliv se nemusí tyto informace zakládat na pravdě, je velmi důležité, aby Česká republika podnikla všechny nutné kroky k tomu, aby případné teroristické aktivity tohoto typu odhalila a zamezila jim.²⁸

²⁷ STŘEDA, L. *Šíření zbraní hromadného ničení - vážná hrozba 21.století*. Vyd. 1. Praha: Ministerstvo vnitra, generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2003. s 88–95. ISBN 80-86640-03-5.

²⁸ *Typologie terorismu* [online]. PRAHA : Ministerstvo vnitra ČR, 2019 [cit. 2019-02-07]. Dostupné z WWW: <<https://www.mvcr.cz/cthh/clanek/terorismus-a-mekke-cile-typologie-terorismu-typologie-terorismu.aspx>>.

3 Základní definice měkkých cílů²⁹

Jako měkké cíle jsou definovány prostory, objekty nebo kulturní či sportovní akce s účastí velkého počtu osob s minimálním zajištěním ochrany před násilnými útoky. Zejména jsou to tedy jakákoliv prostranství nebo uzavřené prostory s volným přístupem široké veřejnosti. Právě široká veřejnost pohybující se v nestřežených prostorech je velmi snadný a vhodný cíl teroristů. Mluvíme-li pak o ochraně měkkých cílů, je tím míněna ochrana osob, které jsou oním snadným cílem. Hlavním důvodem, proč jsou výše zmíněné prostory, objekty a akce častým cílem teroristických útoků je možnost způsobit těmito útoky velké ztráty na životech, zdraví a majetku. Jakékoliv útoky na měkké cíle pak mají schopnosti přitáhnout pozornost veřejnosti a médií, čímž dokážou působit velmi negativně na psychické rozpoložení obyvatelstva.

Právě schopností způsobit velké ztráty na lidských životech a schopností vyvolat paniku a strach, tím se měkké cíle odlišují od tvrdých cílů. K tvrdým cílům přiřazujeme dobře chráněné a střežené objekty (například některé vojenské a státní objekty, objekty bezpečnostních složek, ale i některé dobře chráněné či střežené nestátní či komerční objekty).

S problematikou páchání teroristických útoků úzce souvisí problematika zajištění bezpečnosti, dá se říci, že z ní přímo vychází. Aby bylo možné účinně reagovat na případné teroristické útoky, a především se jim snažit zabránit, je nutné zvolit vhodnou strategii, která vždy vychází z nastavení jasných kritérií. Z důvodu zabezpečení vhodné a účinné ochrany před teroristickými útoky, byly tedy veškeré možné cíle rozděleny na měkké a tvrdé. Na zřetel se bere pouze dopad a význam útoku pro společnost, ale svou úlohu zde hraje i pravděpodobnost jeho spáchání. Díky tomuto rozčlenění celé problematiky jsou do ochranných opatření zahrnuty i takové subjekty jako například komunitní a komerční osoby a objekty, které jsou v současnosti častým cílem teroristických útoků v rámci Evropské unie i mimo ni.

²⁹ *Koncepce ochrany měkkých cílů pro roky 2017-2020* [online]. PRAHA : Ministerstvo vnitra ČR, 2017 [cit. 2019-02-07]. Dostupné z WWW: <<https://www.mvcr.cz/cthh/clanek/terorismus-web-dokumenty-dokumenty.aspx>>.

V rámci definice měkkých cílů je často zmiňována i kritická infrastruktura, jejíž bližší definice je uvedena v předešlých odstavcích. Jak již bylo zmíněno vychází ze zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů a jsou jím myšleny takové prvky, které by svým narušením ohrozily bezpečnost státu, zabezpečení základních životních potřeb obyvatelstva, zdraví osob a ekonomiky státu. U kritické infrastruktury je primárně chráněna základní funkce toho, či onoho prvku, ne však lidé. Přitom ochranou měkkých cílů se v první řadě rozumí ochrana osob. Pravdou také je, že kritická infrastruktura podléhá lepšímu zabezpečení než měkké cíle, tato povinnost vychází ze zákona o krizovém řízení, který ukládá prvkům kritické infrastruktury mimo jiné povinnost zpracovat plán krizové připravenosti. Tento plán ve vztahu k měkkým cílům neexistuje.

3.1 Druhy měkkých cílů³⁰

Mezi měkké cíle lze všeobecně zařadit:

- bary, kluby, diskotéky, restaurace a hotely,
- kina, divadla, koncertní sály, zábavní centra,
- komunitní centra, - kulturní, sportovní, náboženské a další akce,
- náboženské památky a místa určená k uctívání,
- nákupní centra, tržiště a obchodní komplexy,
- nemocnice,
- parky a náměstí,
- politická shromáždění, průvody, demonstrace,
- sportovní haly a stadióny,
- školská zařízení, koleje, menzy, knihovny,
- turistické památky a zajímavosti, muzea, galerie,
- veřejné instituce,
- významné dopravní uzly, vlaková a autobusová nádraží, letištní terminály

³⁰ *Koncepce ochrany měkkých cílů pro roky 2017-2020* [online]. PRAHA : Ministerstvo vnitra ČR, 2017 [cit. 2019-02-07]. Dostupné z WWW: <<https://www.mvcr.cz/cthh/clanek/terorismus-web-dokumenty-dokumenty.aspx>>.

3.1.1 Bližší specifikace vybraných měkkých cílů³¹

- **Dopravní uzly, vlaková a autobusová nádraží, letištní terminály**

Dochází zde k propojení potřeby chránit klasické měkké cíle a prvky kritické infrastruktury. Vzniká potřeba chránit jak lidské životy, tak dopravní infrastrukturu a dopady na společnost jsou tak znásobeny. Jako příklad tohoto propojení lze uvést umístění stanice metra přímo do obchodního centra, autobusová nádraží situována na střechách multikin a jiné.

- **Bary, kluby, diskotéky, restaurace a hotely**

Většinou všechny tyto objekty samy o sobě koncentrují velké množství lidí a jsou minimálně chráněny. Lidé se na tyto místa chodí bavit a pro určité teroristické skupiny představují ztělesnění západního stylu života. Dalším kritériem zvyšující riziko útoku může být i vlastnictví hotelu, národnostní, etnická či náboženská skladba hostů a návštěvníků. V případě hotelových komplexů, které ubytovávají řadu zahraničních hostů, je pak případný útok znásoben mezinárodní pozorností.

- **Náboženské památky a místa určená k uctívání**

Měkkých cílů tohoto typu, na území České republiky, najdeme několik, ale svojí velikostí a důležitostí nepřitahují až tolik pozornosti jako některá posvátná místa v ostatní evropských státech jako je například Itálie a Německo. Přesto jsou v České republice některé židovské nebo křesťanské objekty, které bývají v zahraničí častým cílem útoku. V České republice se hrozba těchto útoků hodnotí jako střední a je to z důvodu menšího počtu osob navštěvující tyto církevní památky a zajisté také fakt, že vyznávání víry je zde podstatně nižší než v jiných zemích. Tento fakt potvrzuje i trvale nízká účast na nedělních mších.

³¹ *Koncepce ochrany měkkých cílů pro roky 2017-2020* [online]. PRAHA : Ministerstvo vnitra ČR, 2017 [cit. 2019-02-07]. Dostupné z WWW: <<https://www.mvcr.cz/cthh/clanek/terorismus-web-dokumenty-dokumenty.aspx>>.

- **Nákupní centra, tržiště a obchodní komplexy**

Jde o jeden z typických měkkých cílů s vysokou návštěvností a obtížným zabezpečením. Díky těmto rizikovým faktorům došlo v letech 1998–2005 ve světových obchodních centrech k 60-ti teroristickým útokům. Další útoky byly spáchány během adventních trhů.

- **Sportovní haly a stadióny**

Sportovní akce konající se v těchto prostorách jsou navštěvovány velkým počtem návštěvníků a účastní se jich i média, obojí pak přitahuje pozornost teroristických skupin. Zabezpečení těchto akcí vyžaduje důslednou bezpečnostní přípravu. Výhodou sportovních hal a stadiónů je oproti například obchodním komplexům lepší možnost zabezpečení. K zajištění bezpečnosti se využívají turnikety, bezpečnostní rámy atd.

- **Školská zařízení, koleje, menzy, knihovny**

Vzhledem k přítomnosti dětí a jejich mimořádné zranitelnosti, jsou útoky ve školách vnímány širokou veřejností jako jedny z nejzávažnějších. Současně jde často o objekty, které není snadné efektivně zabezpečit.

- **Veřejné instituce**

Jedná se zejména o různé úřady volně přístupné široké veřejnosti. Koncentruje se zde vyšší počet osob, a to v jasně se opakujících časových intervalech (takzvaných „peak time“), tedy úředních hodinách. Z tohoto daného stereotypního nastavení je pak pro potenciálního útočníka snadné odhadnout, kdy je nejvhodnější útok provést, aby bylo dosaženo maximálního efektu.

- **Nemocnice**

Přestože jsme se s útoky na nemocniční zařízení zatím setkali spíše jen zřídka, nelze tento potenciální cíl podceňovat. Na těchto místech se stejně, jako ve školských zařízeních, nachází značný počet osob, které jsou velmi zranitelné již tím, že jsou často imobilní a plně závislé na péči ošetřujícího personálu. Nemocnice patří k veřejně přístupným místům, kde se pohybuje kromě pacientů i velké množství personálu a návštěvníků v podobě rodinných příslušníků hospitalizovaných osob. Navíc nemocnice

jsou široké veřejnosti dostupné 24 hodin sedm dní v týdnu. Rizikovým faktorem v případě nemocniční areálů je i přítomnost většího množství chemikálií.

Závěrem lze říci, že při výběru měkkého cíle ke spáchání teroristického útoku, bude důležitou roli hrát i počet osob pohybující se v konkrétní danou dobu na konkrétním místě. Počet osob se na daném místě může měnit jak v průběhu celého dne, tak i určitého sledovaného období, v tomto kontextu hovoříme o takzvaném „peak time“, době, kdy je v daném místě a čase nejvyšší možná koncentrace osob (například ranní dopravní špička v metru, začátek sportovního utkání, úřední hodiny veřejných institucí, obsazené nemocnice v době chřipkových epidemií, doba oběda v restauracích, obsazené hotely během letní a zimní sezóny).

3.1.2 Kritéria zvyšující atraktivitu měkkého cíle ³²

- otevřenost pro veřejnost,
- kvalita a přítomnost bezpečnostního personálu,
- množství a koncentrace osob,
- přítomnost Policie České republiky nebo obecní policie,
- přítomnost médií,
- symboličnost cíle.

3.1.3 Dělení měkkých cílů z hlediska zdroje nebezpečí ³³

- ohrožené osamoceným aktivním útočníkem (bez ohledu na motivaci),
- ohrožené teroristickou skupinou.

³² *Koncepce ochrany měkkých cílů pro roky 2017-2020* [online]. PRAHA : Ministerstvo vnitra ČR, 2017 [cit. 2020-02-07]. Dostupné z WWW: <<https://www.mvcr.cz/cthh/clanek/terorismus-web-dokumenty-dokumenty.aspx>>.

³³ tamtéž

3.1.4 Dělení měkkých cílů z hlediska času ³⁴

Měkké cíle je možno dělit na trvalé a dočasné.

Trvalá místa lze dále členit na:

- venkovní prostory (jako například stadiony a další sportovní komplexy, tržiště),
- vnitřní prostory (jako například nákupní centra, divadla, nemocnice).

Dočasná místa:

- různé venkovní akce, shromáždění, festivaly
- trhy, maratony
- adventní trhy

³⁴ *Koncepce ochrany měkkých cílů pro roky 2017-2020* [online]. PRAHA : Ministerstvo vnitra ČR, 2017 [cit. 2020-02-07]. Dostupné z WWW: <<https://www.mvcr.cz/cthh/clanek/terorismus-web-dokumenty-dokumenty.aspx>>.

4 Ochranná opatření měkkých cílů v rámci ČR

Eliminace terorismu a ochranná opatření měkkých cílů jsou nedílnou součástí protiteroristické politiky, která se vyznačuje komplexním působením zainteresovaných subjektů na ztížení podmínek k páčání teroristických útoků a snížení jejich negativních dopadů. Protiteroristická politika je vykonávána prostřednictvím nástrojů, kterými jsou zpravodajské, vojenské a policejní operace, právo, které např. vymezuje kompetence protiteroristických orgánů, preventivní opatření přispívající k eliminaci terorismu, politická činnost zahrnující diplomatická jednání a civilní ochrana, která vytváří prostředí k minimalizaci následků teroristických útoků.

Protiteroristická politika je zastřešena bezpečnostní politikou státu, která je zaměřena jak na vnitřní, tak i na vnější bezpečnost. V souvislosti s globalizací, přestal být terorismus pouze vnitřní záležitostí bezpečnosti a stal se i záležitostí vnější. Rovněž došlo k posunu od vnímání terorismu jako neválečné hrozby k hrozbě válečného charakteru. Milníkem, který způsobil tyto změny, byly útoky z 11. září 2001 spáchané ve Spojených státech amerických. Účinnost protiteroristické politiky je zajištěna její provázaností se zbrojní politikou, protiextremistickou politikou apod. Jelikož je politika proti terorismu rozsáhlým pojmem a sama o sobě zasahuje do mnoha oblastí, působí v jejím rámci mnohé specializované orgány a složky. Těmi jsou například policejní složky specializované na vyšetřování terorismu, eliminaci účinků zbraní teroristů, vojenské složky zabývající se protiteroristickými zásahy, zpravodajské složky zaměřené na sledování terorismu, složky tajných služeb zajišťující přímou likvidaci teroristů a jiné. Všechny výše zmíněné složky jsou formálním výsledkem protiteroristické politiky na jejichž základě dochází k reálným zásahům proti teroristickým skupinám i jednotlivcům.³⁵

4.1 Historie protiteroristické politiky v ČR

Zásadní změny v bezpečnostně-politickém prostředí přinesl po roce 1989 vznik České republiky, v roce 1999 její vstup do NATO a poté vstup do Evropské unie a členství v dalších mezinárodních bezpečnostně-politických organizací. Všechny tyto události měly vliv na protiteroristickou politiku České republiky. Veškeré bezpečnostní

³⁵ MAREŠ, M. *Terorismus v ČR*. Brno: CDK. 2005. s. 383–385. ISBN 80-903333-8-9.

složky zbylé po bývalém režimu musely projít celkovou rekonstrukcí a bylo nutné je sladit s demokratickým zřízením nově vzniklého státu. Celý proces restrukturalizace bezpečnostních složek a nastavení bezpečnostní politiky České republiky lze rozdělit do třech fází. V první fázi došlo k odstranění charakteristických symbolů bývalého režimu – odchodu okupačních sovětských vojsk, rozpuštění Varšavské smlouvy a ukončení výcvikových programů pro vojáky z rizikových zemí. Ve druhé fázi již dochází k prvotním krokům v nastavování základů protiteroristické politiky, toto období trvalo od roku 1991 do roku 2001 a mělo za následek reformu policejních a zpravodajských složek. Třetí fázi lze symbolicky datovat od teroristických útoků ze dne 11. září 2001 a v podstatě trvá dodnes. Její podstatou je neustálé propojování bezpečnostní a protiteroristické politiky České republiky s protiteroristickou politikou Evropské unie a NATO. Součástí mezinárodní spolupráce je i sjednocování právních norem, ratifikace mezinárodních smluv a rovněž změny v trestněprávní rovině.³⁶

Česká republika si je plně vědoma důležitosti ochrany měkkých cílů, a proto podniká veškeré možné kroky k jejímu zlepšení. Ochrana měkkých cílů je v současnosti aktuální téma a zkušenosti, které se doposud podařilo získat, byly aplikovány do bezpečnostních dokumentů, kterými jsou například Strategie České republiky pro boj proti terorismu, existující od roku 2013 a Audit národní bezpečnosti schválený vládou v prosinci 2016. Vláda také během roku 2016 schválila Protiteroristický balíček, který stanovuje ochranu měkkých cílů jako jednu z hlavních aktivit.

Dne 23. října 2013 byla, Usnesením vlády České republiky, schválena Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030. V rámci této Koncepce je do ochrany měkkých cílů zapojen Hasičský záchranný sbor České republiky, jehož prioritou je komplexní ochrana objektů dotčených požadavky ochrany obyvatelstva. Velmi důležitou roli, v zajišťování ochrany ústavního zřízení České republiky, zastávají zpravodajské služby. Jejich úkolem je shromažďovat a vyhodnocovat získané informace a jejich pomocí předcházet teroristickým útokům, spolupracovat s Policií České republiky a zajišťovat celkovou bezpečnost České republiky.³⁷

³⁶ MAREŠ, M. *Terorismus v ČR*. Brno: CDK. 2005. s. 386-387. ISBN 80-903333-8-9.

³⁷ *Koncepce ochrany měkkých cílů pro roky 2017-2020* [online]. PRAHA : Ministerstvo vnitra ČR, 2017 [cit. 2020-02-07]. Dostupné z WWW: <<https://www.mvcr.cz/cthh/clanek/terorismus-web-dokumenty-dokumenty.aspx>>.

V poslední době bylo možné celosvětově zaznamenat, zvýšené tendence teroristických skupin, útočit na takzvané měkké cíle, a proto Česká republika, po vzoru jiných států Evropské Unie, věnuje zvýšenou pozornost jejich ochraně. Ochranou v tomto případě není myšlena primárně prevence majetkových trestných činů, byť se v některých případech ochranná opatření prolínají.³⁸

V rámci boje s terorismem bylo nutné definovat ochranná opatření, která mají z hlediska časové osy tři fáze:³⁹

- provádění ochranných opatření před útokem,
- provádění ochranných opatření během útoku,
- opatření, která lze provést ke zmírnění dopadů provedeného útoku.

Ochranná opatření měkkých cílů v rámci České republiky vychází z provedených analýz teroristických útoků. Vyhodnoceny byly provedené útoky v rozmezí let 1998 – 2014 na území Evropy, kdy se analyzoval způsob provedení a zacílení.

Díky nashromáždění a zpracování všech dostupných údajů je možné zvolit nejvhodnější a nejúčinnější metodu pro stanovení vhodného ochranné opatření.

V rámci nastavení vhodného bezpečnostního systému je nutné si zodpovědět několik otázek:⁴⁰

- 1) Co chci chránit (důraz se vždy klade především na život, zdraví a poté majetek)
- 2) Proti komu/čemu (jedná se o jednotlivce či skupinu)
- 3) Jak zaútočí (identifikace prostoru, dostupnosti, kontroly vstupu atd.)
- 4) Jaká je analýza hrozeb a rizik (cílem je určit prioritní hrozby)

³⁸ *Koncepce ochrany měkkých cílů pro roky 2017-2020* [online]. PRAHA : Ministerstvo vnitra ČR, 2017 [cit. 2020-02-07]. Dostupné z WWW: <<https://www.mvcr.cz/cthh/clanek/terorismus-web-dokumenty-dokumenty.aspx>>.

³⁹ *Základy ochrany měkkých cílů – Metodika* [online]. PRAHA : Ministerstvo vnitra ČR, 2016 [cit. 2020-02-11]. Dostupné z WWW: <<https://www.mvcr.cz/cthh/clanek/terorismus-web-dokumenty-dokumenty.aspx>>.

⁴⁰ *Vyhodnocení ohrožení měkkého cíle* [online]. PRAHA : Ministerstvo vnitra ČR, 2019 [cit. 2019-12-22]. Dostupné z WWW: <<https://www.mvcr.cz/cthh/clanek/terorismus-web-dokumenty-dokumenty.aspx>>.

- 5) Jaká je zvolená strategie a metoda zabezpečení (na základě ujasnění si hrozeb)
- 6) Vymezení a aplikace opatření (vypracování bezpečnostních plánů, instalace technických prvků)
- 7) Tým/objekt/management (provádění školení, nácviků)

Odborník na terorismus Paul Wilkinson z univerzity ve Skotsku, vymezil několik základních pravidel, která by se měla dodržovat chceme-li omezit či úplně eliminovat činnost teroristů. Mezi tyto pravidla patří: ⁴¹

- nevyplnit žádné jejich požadavky a nečinit jim žádné ústupky,
- nesmí se s nimi uzavírat žádné dohody, které by jim snížily trest,
- jejich stíhání a zatýkání musí být věnováno zvýšené úsilí,
- nesmějí v žádném případě uniknout trestu na základě existujícího práva,
- musí být přijata tvrdá pravidla pro trestání států, které teroristům poskytují útočiště, výbušniny, finance a diplomatickou podporu.

Tyto pravidla jsou však aplikovatelná pouze z pohledu strategie boje proti terorismu. Zcela odlišný přístup bude zvolen z pohledu taktiky, jejíž nedílnou součástí je i vyjednávání s teroristy. Pokud bychom na problematiku nastavování pravidel v boji proti terorismu nahlíželi z pohledu kontinentálního, lze říci, že výše uvedená pravidla spíše reprezentují americký přístup, kdežto ten evropský cílí na dialog s teroristy. Díky politickému dialogu byl např. vyřešen osm desetiletí trvající problém IRA a jako další příklad politického jednání je možno uvést dialog mezi španělskou vládou a uskupením ETA, byť v tomto případě nedošlo k dosažení dohody.

K velkému posunu v nastavování pravidel, přijímání ochranných opatření a zaujímání postojů jednotlivých států k problematice boje proti terorismu došlo po teroristických útocích ze dne 11. září 2001, spáchaných ve Spojených státech amerických. V reakci na tyto útoky zasedala Evropská rada a výsledkem bylo přijetí a zavedení evropského zatykače, jehož úkolem je zamezit teroristům v ukrývání v členských nebo kandidátských zemích Evropské unie.

⁴¹ DANICS, Š. *Extremismus: hrozba demokracie*. Vyd. 1. Praha: Police History, 2002. s 93. ISBN 80-86477-07-X.

Dalším bodem zasedání byla potřeba sjednotit trestně-procesní a trestně-právní normy členských států a nutnost vytvořit jednotnou definici pojmu terorismus. Také bylo rozhodnuto, že dojde, pod záštitou OSN, k vytvoření celosvětové koalice, která by měla kromě zemí EU sdružovat rovněž kandidátské země, arabské a muslimské země a státy Ruské federace.

Evropská Unie i jednotlivé členské státy včetně České republiky, v rámci politického postoje vůči terorismu, ustavily „Akční plán pro boj proti terorismu“. Součástí tohoto plánu několik desítek probíhajících opatření. Důraz se klade na spolupráci operativních služeb (Europolu, Eurojustu a dalších), zrušení zásady dvojí trestnosti, schválení návrhů komise ohledně zajištění bezpečnosti letecké dopravy, schválení Směrnice o praní špinavých peněz a ratifikaci Úmluvy OSN o potlačování financování terorismu.

V rámci účinné spolupráce podnikla Česká republika všechny potřebné kroky, aby došlo k přerušení finančních toků končících u teroristických skupin. V případě podezřelých transakcí si Česká republika vyhradilo právo zmrazit na několik dní platební příkazy. Seznam subjektů vyšetřovaných ve spojitosti s mezinárodním terorismem, sestavený FBI, dostaly k dispozici jak policejní orgány České republiky, tak bankovní instituce působící na území České republiky. A kromě seznamu sestaveného FBI, byl vytvořen unijní seznam podezřelých osob a subjektů ve vztahu k terorismu, na němž se Česká republika podílela. Další oblasti, kterým se Česká republika v rámci boje proti terorismu věnuje, jsou zejména vízová politika, politická imigrace, soudní spolupráce, sdílení informací a opatření na zvýšení letové bezpečnosti.⁴²

⁴² DANICS, Štefan. *Extremismus: hrozba demokracie*. Vyd. 1. Praha: Police history, 2002. s 93–95. ISBN 80-86477-07-X.

5 Projekt ozbrojený útočník ve škole⁴³

Obrázek 2 - Schéma „Strategie měkkých cílů ve škole“

Zdroj: Jihočeský kraj, 2017⁴⁴

Projekt „Ozbrojený útočník ve škole“ je v rámci prevence kriminality zaměřen na ochranu měkkých cílů ve školním prostředí. Projekt si klade za cíl nastavit taková ochranná opatření, která by eliminovala možnou hrozbu útoku ozbrojeného útočníka v prostředí školy a zároveň zvýšila schopnost žáků, pedagogů a dalších zaměstnanců školy na tuto mimořádnou událost adekvátně a účinně reagovat. Celý projekt se zaměřuje jak na teoretickou, tak i na praktickou přípravu. Škola, která se do projektu přihlásí, musí projít určitými etapami v rámci kterých plní klíčové úkoly. Stěžejními body jsou povinný

⁴³ Projekt "Ozbrojený útočník" dostupné z WWW: <<https://utocnik.kraj-jihocesky.cz/>>.

⁴⁴ Jihočeský kraj, 2017 dostupné z WWW: <<https://utocnik.kraj-jihocesky.cz/?strategie-ochrany-mekkych-cilu-ve-skole-tri-zakladni-pilire-projektu>>.

audit či prohlídka školy, praktický nácvik chování při útoku, školení první pomoci a prokázání teoretických znalostí. Na závěr se vše vyhodnocuje.

V rámci Jihočeského kraje je projekt realizován od roku 2016 a jsou do něj zapojeni Krajský úřad, Policie ČR a zdravotnická záchranná služba. Vše zajišťuje Ministerstvo vnitra ČR, které za přispění partnerů, projekt rovněž financuje. Od roku 2016 do současnosti se projektu přihlásilo 34 škol a bylo proškoleny 2 453 jejich zaměstnanců. V dalších aktivitách projektu je zapojeno více než 600 osob. Díky projektu se v posledních letech podařilo uskutečnit semináře a odborná setkání na téma „Bezpečná škola“.

5.1 Rozdělení projektu

Projekt je rozdělen do třech etap:

- **Práce se školou – 1. etapa**

První etapa v sobě zahrnuje provedení bezpečnostního auditu školy nebo bezpečnostní prohlídku s odborným konzultantem. V rámci této prohlídky se hodnotí, jak vysoké je riziko možného neoprávněného vstupu cizích osob do objektu školy. Po zjištění skutečného stavu se, pokud situace vyžaduje, doporučí nápravná opatření. Součástí první etapy je taktéž tvorba bezpečnostní směrnice školy, modelový seminář první pomoci, seminář „Princip ochrany školy“ a nácvik chování při útoku se zaměstnanci školy, bez účasti žáků. Seminář „Princip ochrany školy“ je zaměřen na režimová opatření a jeho součástí je zpracování krizového plánu. V roce 2016 bylo součástí také zhotovení dokumentace pro potřeby Policie ČR, které bylo později na žádost Policie ČR pozastaveno.

- **Práce se školou – 2. etapa**

Během druhé etapy je proveden kontrolní audit zavedených bezpečnostních a organizačních opatření školy, jejichž nastavení bylo doporučeno při bezpečnostním auditu v první etapě. Další část druhé etapy tvoří praktický nácvik chování při útoku, tentokrát i za přítomnosti žáků. Cílem je zhodnotit získané znalosti a dovednosti ze seminářů v první etapě.

- **Osvěta – 3. etapa**

Poslední etapa je zaměřena zejména na vedení škol, pro které jsou připraveny informační semináře „Ozbrojený útočník ve škole“, odborná setkání na téma „Bezpečná škola“ jejichž součástí je sdílení zkušeností v rámci celé České republiky ale také i v rámci mezinárodní spolupráce se Slovenskem, Německem a Rakouskem. Výstupy z těchto setkání se zpracovávají do formy informačních materiálů pro zaměstnance školy.

Kromě třech výše zmíněných etap projekt zahrnuje tři pilíře:

- **Zaměstnanci školy – I. pilíř**

První pilíř tvoří zaměstnanci školy, kteří mají za svěřené žáky zodpovědnost, a právě z tohoto důvodu je nutné, aby v problematice zajištění správné reakce v případě útoku, byli vyškoleni jako první. Dalším faktorem hrajícím důležitou roli je fakt, že ve školním zařízení často pracují v rámci dlouhodobého pracovního poměru. Díky získaným zkušenostem a na základě dovedností získaných během praktických seminářů, je možné posléze skrze tyto zaměstnance, pracovat i se žáky

Projekt je koncipován tak, aby u všech zaměstnanců školy posílil dovednosti a schopnosti účinně reagovat na mimořádnou událost. V případě, že útočník vnikne, přes veškerá bezpečnostní opatření, do prostor školy, je nutné, aby zaměstnanci uměli vhodně a účinně postupovat a koordinovali nastalou situaci do příjezdu složek Integrovaného záchranného systému.

- **Prostředí školy – II. pilíř**

Druhý pilíř tvoří prostorové zázemí školy se všemi svými specifiky. Aby zaměstnanci mohli adekvátně reagovat a dobře zvládnout mimořádnou událost, je zapotřebí aby měli dokonalé znalosti o objektu, ve kterém se nacházejí. Je nutné znát veškeré únikové východy a být seznámen a dodržovat bezpečností a organizační opatření školy.

- **Nácviky chování při útoku (Strategie Uteč – Skryj se – Bojuj!) – III. pilíř**

Tento pilíř je v podstatě tvořen prolnutím dvou předcházejících pilířů. Aby celý projekt mohl fungovat, je nutné, aby si školy do svého bezpečnostního plánu zařadily, jak teoretickou část, tak i praktickou a obě tyto části prověřovaly a aktualizovaly. Podmínkou je také dodržování všech nastavených pravidel v rámci každodenního provozu školy.

Po zhodnocení uplynulých třech let fungování projektu, lze říci, že v prostředí škol Jihočeského kraje, se podařilo propojit jednotlivé pilíře a dosáhnout vhodně zvolených strategií na ochranu měkkých cílů ve školním prostředí.

6 Individuálně zvolený měkký cíl

K tématu ochrany měkkých cílů vzniklo a stále vzniká velké množství odborných prací, které se zaměřují na ochranu konkrétních druhů měkkých cílů. Jedním z těchto druhů je ochrana školských zařízení.

Ministerstvo vnitra vytvořilo metodiku Základy ochrany měkkých cílů zaměřenou na ochranu před závažnými násilnými útoky primárně, na ochranu fyzických osob. Principy metodiky jsou aplikovatelné na kteroukoliv organizaci včetně školských zařízení a primárně se zaměřuje na prevenci útoků a omezování jejich dopadů. V oblasti ochrany měkkých cílů spolupracuje s ministerstvy dopravy, školství, mládeže a tělovýchovy, zdravotnictví, kultury, průmyslu a obchodu a také s mnoha významnými pořadateli velkých akcí, jakými jsou například Český svaz ledního hokeje, obce, kraje, Fotbalová asociace a další.

Se školním rokem 2016/2017 byla vydána česká technická norma ČSN 73 4400 Prevence kriminality – řízení bezpečnosti při plánování, realizaci a užívání škol a školských zařízení. Norma řeší problematiku ochrany jednoho z měkkých cílů – škol a školských zařízení a navazuje na řadu evropských norem „Prevence kriminality prostřednictvím navrhování budov, objektů a území“. Zabezpečení škol a školských zařízení je v oblasti bezpečnosti jednou z hlavních priorit resortu MV ČR.

Jak již bylo řečeno, útoky ve školách jsou vnímány jako jedny z nejzávažnějších. Incidenty z minulosti poukazují jak na možné teroristické útoky, tak i na útoky organizované samotnými žáky. Současně jde o objekty, které není snadné efektivně zabezpečit.

6.1 Základní a mateřská škola Katovice

V rámci praktické části bakalářské práce byla, jako měkký cíl, zvolena Základní a mateřská škola Katovice, v čele s ředitelem Mgr. Pavlem Kohoutem. Toto školní zařízení navštěvuje 214 dětí a působí zde 20 vyučujících. Škola se řadí počtem žáků ke středně velkým školám a poskytuje vzdělání od 1. do 9. ročníku. V budově školy jsou k dispozici šatny, školní družina a stravovací zařízení. Celý areál školy tvoří několik vzájemně propojených budov a venkovních pozemků, kde se nachází sportovní hřiště, zahrada

a pěstitelský pozemek. Škola má zajištěn částečný bezbariérový přístup. Škola disponuje několika odbornými učebnami a dále také umožňuje svým žákům bezdrátové připojení k internetu. V rámci zhodnocení bezpečnostní situace ZaMŠ Katovice byla, ve spolupráci s Mgr. Pavlem Kohoutem, vypracována SWOT analýza, která měla za cíl odhalit skryté možnosti vedoucí ke zvýšení bezpečnosti v tomto školním zařízení.

6.2 SWOT analýza bezpečnostní situace ZaMŠ Katovice

Obrázek 3 - Analýza oblasti "Zajištění bezpečnosti ZaMŠ Katovice"⁴⁵

Zdroj: vlastní, 2020

6.3 Bezpečnostní situace ve školním zařízení – ZaMŠ Katovice, polostrukturovaný rozhovor

Součástí praktické části bakalářské práce je také polostrukturovaný rozhovor s Mgr. Pavlem Kohoutem, ředitelem ZaMŠ Katovice. Mgr. Pavel Kohout byl předem

⁴⁵ SWOT analýza bezpečnostní situace ZŠ Katovice. Vlastní zpracování. 03.03.2020

informován, že rozhovor bude použit v této bakalářské práci ke zhodnocení současného stavu bezpečnostní situace ZaMŠ Katovice.

Rozhovor s Mgr. Pavlem Kohoutem

Máte zpracovanou svoji vlastní SWOT analýzu na téma bezpečnost?

„Pro svoji potřebu jsme zatím SWOT analýzu nezpracovávali.“

Využili jste pro své účely projekt „Ozbrojený útočník“ dostupný na stránkách jihočeského kraje?

„V rámci tohoto projektu jsem se zúčastnil dvou seminářů, kde byl demonstrován postup, jak se zachovat v případě útoku v prostorách školy. Tyto semináře se konaly jako reakce na útoky spáchané ve Žďáru nad Sázavou, kde psychicky labilní žena ubodala studenta“.

Máte zpracovanou vnitřní směrnici/předpis na bezpečnost?

„Ano, máme. Je to organizační směrnice v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví, jejíž součástí je mimo jiné i traumatologický plán. Na tuto problematiku máme najatého externího pracovníka, který postupuje v souladu s platnými zákony a nařízeními Ministerstva školství tělovýchovy a mládeže“.

Probíhá školení pedagogů/žáků v rámci bezpečnosti? Jak často?

„Žáci jsou o bezpečném chování poučeni před každými prázdninami. Další školení o bezpečnosti a protipožární ochraně probíhá vždy na začátku školního roku a zároveň probíhá proškolení bezpečnosti u předmětů, kde hrozí újma na zdraví např. chemie, tělovýchova“.

Nastal v minulosti nějaký problém týkající se bezpečnosti?

„Bohužel ano, během posledních několika let se základní škola stala obětí krádeže, nicméně naštěstí nedošlo k žádné újmě na zdraví žáků ani vyučujících. I na základě těchto událostí byly u vstupu nainstalovány bezpečnostní dveře a zvonek. Po dobu vyučování je škola zavřená a člověk je dovnitř vpuštěn pouze po zazvonění na zvonek a udání důvodu svého vstupu“.

Existuje a funguje spolupráce s rodiči?

„Ano, tato spolupráce funguje velmi dobře. Rodiče se sami nabídli a vedou i některé volnočasové aktivity.“

Je nastaven nějaký postup, jak se zachovat, co dělat v případě nějakého útoku v prostorách školy?

„Ne, speciální postup na teroristické útoky nastaven nemáme. Nicméně se žáky nacvičujeme, jak se chovat v případě požáru, v rámci tohoto cvičení jsou žáci seznámeni s umístěním nouzových východů a jak využívat únikových cest.“

Vnímáte téma „teroristických útoků“ v prostorách ZaMŠ Katovice jako aktuální a možnou hrozbu?

„Určitě toto téma nepodceňujeme, v dnešní době, kdy je snazší se dostat ke střelným zbraním a neustále se zhoršuje bezpečnostní situace ve světě, se teroristický útok může stát kdekoliv“.

Existuje např. spolupráce ZaMŠ Katovice se Svazem dobrovolných hasičů, případně účast na seminářích s Policií ČR, zdravotní záchranou službou atd.?

„Ano, máme výbornou spolupráci s HZS Strakonice, který 1 x ročně připravuje pro naše žáky celodenní cvičení, jehož součástí je poskytování první pomoci, topografie, hod granátem, protichemická ochrana, protipožární ochrana. Kromě této spolupráce, měl u žáků úspěch i seminář připravený příslušníky Armády ČR. Hodně žáků je také členy svazu dobrovolných hasičů, kde se účastní soutěží. Škola má také např. zřízen zdravotnický kroužek a s ním se také účastní soutěží např. „Dokaž, že umíš“.

Proběhla např. nějaká anketa s rodiči a žáky na téma bezpečnost (jak je bezpečnost vnímána žáky, rodiči, pedagogy?)

„Zúčastnili jsme se projektu „Mapa školy“ jehož součástí bylo celkové hodnocení školy ze strany žáků, rodičů a pedagogů. Ti posuzovali, jak se jim líbí prostředí, jak je naplňuje výuka a mimo jiné i zda se ve škole cítí bezpečně. V celkovém hodnocení jsme dopadli velmi dobře a hodnocení bylo kladné“.

Existují dotace na zvyšování úrovně bezpečnosti na základních školách?

„Ihned po oné tragické události na střední škole ve Žďáru nad Sázavou, bylo několik grantů vypsané. Naše škola je nevyužila, v té době byly již namontovány bezpečnostní dveře a zřízen zvonek. Nehledě na to, že granty byly velice rychle vyčerpány“.

6.4 Vyhodnocení

Ze zpracované SWOT analýzy a polostrukturovaného rozhovoru vyplývá, že ZaMŠ Katovice postupuje v souladu s platnými nařízeními v oblasti zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví. Žáci se prostřednictvím různých zájmových kroužků, pořádaných ZaMŠ Katovice, účastní celorepublikových soutěží zaměřených na poskytování první pomoci. Dále jsou žáci vzděláváni v rámci seminářů, jak postupovat v případě ohrožení školního zařízení požárem. V rámci celorepublikového projektu, který mimo jiné, mapoval vnímání pocitu bezpečí ze strany žáků, pedagogů a rodičů, byla ZaMŠ Katovice hodnocena velmi pozitivně. Vedení školy z vlastní iniciativy nechalo vyměnit vstupní dveře a nainstalovat „domovní telefon“, který umožňuje vstup pouze na povolení.

Přestože se ZaMŠ Katovice řadí ke školám s aktivním přístupem k problematice zajištění bezpečnosti, byly odhaleny určité oblasti, které skýtají možnosti ke zlepšení a měla by jim být věnována zvýšená pozornost. V následujícím odstavci jsou uvedena doporučení, která by vedla k posílení bezpečnosti a zabránění případné hrozbě spáchání teroristického útoku:

- zpracovat vnitřní směrnici zaměřenou přímo na hrozbu spáchání teroristických útoků,
- provádět 1x za rok praktické cvičení se žáky v rámci strategie „Uteč, schovej se, bojuj“,
- zvážit možnost externí spolupráce s psychologickou poradnou, která by pokrývala účinnou pomoc se zvládnutím problematických žáků nebo by fungovala, jako pomoc pedagogickému sboru v předcházení tzv. „syndromu vyhoření“,
- vznést požadavek na Ministerstvo školství, tělovýchovy a mládeže ČR a případně na MV ČR na vypsaní nových dotačních programů v rámci zvyšování bezpečnostních standardů školských zařízení (např. instalace bezpečnostních kamer, instalace S.O.S tlačítek a jejich propojení na PČR).

Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo vymezit minimální definici terorismu, atraktivnost měkkých cílů a ochranných opatření v rámci České republiky. V první části této práce byly, na základě provedené literární rešerše, definovány základní pojmy vztahující se k problematice terorismu, měkkých cílů a ochranných opatření. Terorismus je dán do souvislosti s radikalizací společnosti a historickým vývojem. Jelikož je toto téma velmi rozsáhlé, lze spatřit v odborných publikacích jistou rozdílnost názorů v tom, jak přesně terorismus definovat. Jako problematická se v souvislosti s terorismem, jeví také globalizace, která vývoj tohoto fenoménu urychluje a je tak velmi problematické vydávat aktuální publikace na toto téma. Z těchto důvodů, je v bakalářské práci, použito větší množství elektronických zdrojů, které jsou schopné na neustálé změny pružně reagovat.

Bakalářská práce na terorismus nahlíží i z pohledu legislativního. Jak bylo zjištěno, problematika terorismu, byla implementována jak do právního rámce EU, tak na ni reagovala i legislativa České republiky. Mimo Konceptce ochrany měkkých cílů pro roky 2017-2020 je, v práci, použit také Audit národní bezpečnosti. Pro celkové dokreslení je pro práci využita Strategie EU pro boj proti terorismu.

Praktická část práce se věnuje problematice zajištění bezpečnosti ve školských zařízeních. Na příkladu Základní a mateřské školy Katovice, se ukázalo, že i když se problematice bezpečnosti, vedení školy aktivně věnuje, lze najít slabá místa. Svou roli zde hraje velikost školy a fakt, zda ve školním zařízení již k nějakým útokům došlo. Nicméně celkově, z pohledu rodiče, lze říci, že úroveň zajištění bezpečnosti ZaMŠ Katovice je velice uspokojující.

Po shrnutí všech poznatků, lze konstatovat, že Česká republika má pro boj s terorismem připravenou velmi dobrou legislativní základnu, na změny reaguje pružně v rámci kvalitně vypracovaných metodik a bezpečnostních strategií. Krom toho jsou v rámci měkkých cílů implementována opatření a projekty, které mají zvýšit jejich odolnost a zkvalitnit přípravu učitelů, ale i dětí, aby nevznikala panika. V tomto směru, je školám nabízena, jak metodická pomoc, tak i praktická pomoc ve formě různých seminářů a interaktivních projektů s tím, že jeden byl v práci blíže představen.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. DANICS, Š. *Extremismus: hrozba demokracie*. Vyd. 1. Praha: Police History, 2002. 128 s. ISBN 80-86477-07-X.
2. DANICS, Š. *Terorismus jako globální bezpečnostní hrozba*. In: Kolektiv autorů. *USA po volbách 2016*. Praha: UJAK, 2016. s. 57-73. ISBN 978-80 7452-126-3.
3. CORTE, I. *Logika terorismu*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2009. 321 s. ISBN 978-80-200-1724-6
4. ČEJKA, M. *Encyklopedie blízkovýchodního terorismu*. Brno: Barrister & Principal, 2007. 223 s. ISBN 978-80-87029-19-0.
5. EICHLER, J. *Terorismus a války na počátku 21. století*. Vyd. 1. V Praze: Karolinum, 2007. 352 s. ISBN 978-80-246-1317-8.
6. HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005. 407 s. ISBN 80-7367-040-2
7. KOLEKTIV AUTORŮ. *Encyklopedie - Světový terorismus od starověku až po útok na USA*. Praha: Svojtka, 2001. 536 s. ISBN 80-7237-340-4.
8. KOVÁŘ, M. *Protiteroristické operace na záchranu rukojmích: třicet nejvýznamnějších protiteroristických akcí 20. a 21. století. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 2009. 137 s. ISBN 978-80-204-1878-4.*
9. KUNDRA, O., LINDNER, T. *Můj syn terorista: jak se rodí evropští džihádisté. 1. vydání. Brno: BizBooks, 2017. 208 stran. ISBN 978-80-265-0605-8.*
10. MAREŠ, M. *Terorismus v ČR*. Brno: CDK. 2005. 436 s. ISBN 80-903333-8-9.
11. MOGHADDAM, F., M. *From the terrorists' point of view: what they experience and why they come to destroy*. Westport, Conn.: Praeger Security International, 2006. 173 s. ISBN 0275988252.
12. PIKNA, B. *Vnitřní bezpečnost v právu a politice Evropské unie*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2016. 432 s. ISBN 978-80-7380-611-8.
13. SOULEIMANOV, E. (ED.) *Terorismus – pokus o porozumění*. Praha: SLON, 2010. 345 s. ISBN 978-80-7419-038-4.

14. STŘEDA, L. *Šíření zbraní hromadného ničení - vážná hrozba 21.století*. Vyd. 1. Praha: Ministerstvo vnitra, generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2003. 245 s. ISBN 80-86640-03-5.
15. ULFKOTTE, U. *Hrozba terorismu: islamisté a jejich tajná síť*. Vyd. 1. V Praze: Ikar, 2003. 270 s. ISBN 80-249-0162-5.

Elektronické zdroje

1. ČESKO. Zákon č. 40/2009 ze dne 09. února 2009 *trestní zákoník*. [cit. 2020-01-28]. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40?text>>.
2. ČESKO. Zákon č. 240/2000 ze dne 09. srpna 2000, *o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon)*. [cit. 2020-03-04]. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-240>>.
3. *Audit národní bezpečnosti* [online]. PRAHA : Ministerstvo vnitra ČR, 2017 [cit. 2020-02-07]. Dostupné z WWW: <<https://www.vlada.cz/assets/media-centrum/aktualne/Audit-narodni-bezpecnosti-20161201.pdf>>.
4. *Koncepce ochrany měkkých cílů pro roky 2017-2020* [online]. PRAHA : Ministerstvo vnitra ČR, 2017 [cit. 2020-02-07]. Dostupné z WWW: <<https://www.mvcr.cz/cthh/clanek/terorismus-web-dokumenty-dokumenty.aspx>>.
5. *Metodika ochrany měkkých cílů* [online]. PRAHA : Ministerstvo vnitra ČR, 2019 [cit. 2020-02-07]. Dostupné z WWW: <<https://www.mvcr.cz/cthh/clanek/terorismus-web-dokumenty-dokumenty.aspx>>.
6. *Projekt "Ozbrojený útočník"* [online]. ČESKÉ BUDĚJOVICE : Jihočeský kraj, 2017 [cit. 2020-02-07]. Dostupné z WWW: <<https://www.kraj-jihocesky.cz/ozbrojeny-utocnik-ve-skole-projekt-prevence-utoku-ve-skolnim-prostredi-ma-novinku>>.
7. *Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/541 ze dne 15. března 2017 o boji proti terorismu, kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2002/475/SVV a mění rozhodnutí Rady 2005/671/SVV*. Dostupné z WWW: <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/cs/TXT/?uri=CELEX:32017L0541>>.
8. *Strategie EU pro boj proti terorismu* [online]. Evropská unie, 2018 [cit. 2020-02-19]. Dostupné z WWW: <<https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/fight-against-terrorism/eu-strategy/>>.

9. *SWOT Analýza* [online]. © 2014-2020, Brain Tools Group s.r.o. osobní a profesní rozvoj a diagnostika [cit. 2020-02-29]. Dostupné z WWW: <<https://www.braintools.cz/toolbox/strategie/swot-analyza.htm>>.
10. *Typologie terorismu* [online]. PRAHA : Ministerstvo vnitra ČR, 2019 [cit. 2019-12-22]. Dostupné z WWW: <<https://www.mvcr.cz/cthh/clanek/terorismus-a-mekke-cile-typologie-terorismu-typologie-terorismu.aspx>>.
11. *Vyhodnocení ohrožení měkkého cíle* [online]. PRAHA : Ministerstvo vnitra ČR, 2019 [cit. 2019-12-22]. Dostupné z WWW: <<https://www.mvcr.cz/cthh/clanek/terorismus-web-dokumenty-dokumenty.aspx>>.
12. *Základy ochrany měkkých cílů – Metodika* [online]. PRAHA : Ministerstvo vnitra ČR, 2016 [cit. 2020-02-11]. Dostupné z WWW: <<https://www.mvcr.cz/cthh/clanek/terorismus-web-dokumenty-dokumenty.aspx>>.

Ostatní zdroje

1. *Extremismus příručka pro policejní specialisty*. PRAHA : Ministerstvo vnitra ČR, 2017

Seznam použitých obrázků

Obrázek 1 – „Model Fathali Moghaddama“	16
Obrázek 2 – Schéma „Strategie měkkých cílů ve škole“	37
Obrázek 3 – SWOT analýza „Zajištění bezpečnosti ZŠ Katovice“	42

Seznam použitých zkratek

ETA	Euskadi Ta Askatasuna, Ozbrojená baskická separatistická organizace
EU	Evropská unie
FBI	Federal Bureau of Investigation, Federální úřad pro vyšetřování
HZS Strakonice	Hasičský záchranný sbor Strakonice
IRA	Irská republikánská armáda
MV ČR	Ministerstvo vnitra České republiky
NATO	North Atlantic Treaty Organization, Severoatlantická aliance
OBSE	Organization for Security and Cooperation in Europe, Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě
OSN	Organizace spojených národů
PČR	Policie České republiky
USA	United States of America, Spojené státy americké
ZaMŠ Katovice	Základní a mateřská škola Katovice
ZZS ČR	Zdravotní záchranná služba České republiky